

Saturs

Priekšvārds	5
1. IEVADS	11
1.1. Darbības princips	11
1.2. Lietojuma joma	13
1.3. Fluidu mehāniskās darbības izmantošanas pamatveidi	14
1.4. Fluidu iekārtu salīdzinājums ar cita veida iekārtām	15
1.5. Piedziņas fluidu iekārtu klasifikācija	17
1.6. Fluidu iekārtu shēmu piemēri	18
2. FLUIDU IEKĀRTU PAMATLIKUMI	19
2.1. Spiediena krituma likums.. .. .	19
2.1.1. Lamināra plūsmas taisnā posmā	20
2.1.2. Vietējās pretestības	21
2.1.3. Hidroaparāti	21
2.1.4. Hidroroseles	22
2.1.5. Filtri	22
2.1.6. Noplūdes	23
2.1.7. Spiediena zudumu vispārinājums hidroiekārtā	23
2.1.8. Spiediena krituma likums pneimoeiekārtās	24
2.2. Elementa līdzsvara likums	28
2.3. Plūsmu summēšanas likums	29
2.4. Nepārtrauktības vienādojums	29
2.5. Stāvokļa vienādojums	30
2.6. Energijas vienādojums pneimomehānismam	30
3. FLUIDU MAŠĪNAS	33
3.1. Vispārīgas ziņas	33
3.2. Ideālās fluidu mašīnas	33
3.2.1. Ideālās gāzu mašīnas	34
Ideāls kompresors	34
Ideāla vakuumsūkņa cikls	35
Ideāla pneimodzinēja cikls	36
Ideāla vakuumdzinēja cikls	37
Ideālā ciklā patērētās vai iegūtās mehāniskās enerģijas daudzums	38
Gāzes mašīnas jauda	40
3.2.2. Ideālās hidromašīnas	41
Ideāls hidropumpis.. .. .	41
Ideāls hidrodzinējs	41
Ideālās hidromašīnas patērētā vai iegūtā enerģija	42
Hidromašīnas jauda	43
Pumpja padeve	43

Momentānā jauda un momentānā padeve	44
3.3. Reālās hidromašīnas	45
3.3.1. Pumpji	45
Periodiskās padeves pumpji	45
Nepārtrauktas padeves pumpji	47
Nepārtrauktās darbības spiedējumpju ārējās raksturliķnes	47
Zobratu spiedņi	49
Plakanspārnu spiedņi	50
Radiālie virzuļspiedņi	52
Aksiālie virzuļspiedņi	53
Skrūvju spiedņi	55
Vispārinātā padeves formula	55
3.3.2. Hidrodzinēji	56
Hidrocilindri	56
Hidrocilindru aprēķins	57
Grozes hidrodzinēji	58
Hidromotori	59
3.3.3. Ideālo hidromašīnu pamatsakarības	60
3.4. Hidroiekārtu lietderības koeficienti	60
3.5. Reālās pneimomašīnas	64
3.5.1. Kompresori un gāzpūtēji	64
Reāla kompresora indikatora diagramma	64
Kompresora ražīgums	65
Volumetrisko zudumu analīze	66
Kompresora lietderības koeficienti	67
Kompresora patērētā jauda	68
Virzuļmašīnas	69
Plakanspārnu mašīnas	69
Figūrratu mašīnas	71
Skrūvju kompresori	71
3.5.2. Pneimodzinēji	72
Pneimocilindri	72
Pneimocilindru aprēķins	73
Diafragmu pneimodzinēji	77
Diafragmu pneimodzinēju aprēķins	78
Reāla pneimomatora indikatora diagramma	80
Pneimomatora indicētais moments un jauda	81
Pneimomotoru ārējās raksturliķnes	82
Zobratu pneimomotori	83
Plakanspārnu pneimomotori	84
Virzuļu pneimomotori	84

4. FLUIDU IEKĀRTU VADĪBA	85
4.1 Spiediena regulēšana	85
4.1.1. Spiediena regulēšanas pamatveidi	85
4.1.2. Spiediena vārsti	86
4.1.3. Vārstu svārstību slāpēšana	88
4.1.4. Spiediena vārstu funkcijas	89
4.1.5. Netiešās darbības vārsti	90
4.1.6. Vārstu ārējās raksturlīknes	92
4.1.7. Pneimoiekārtu spiediena vārsti	93
Spiediena ierobežošanas vārsti	93
Redukcijas vārsti	93
4.2. Dzinēju ātruma regulēšana	94
4.2.1. Pamatsakarības, kas nosaka fluidu dzinēja ātrumu	94
4.2.2. Ātruma regulēšanas pamatveidi	95
4.2.3. Drošes un to raksturlīknes	96
4.2.4. Vienkāršā drošējregulēšana	99
Vispārīgi norādījumi	99
Hidroiekārtas analīze jaudas plaknē	99
Drošējregulēšanas pamatpaņēmienu	103
Drošēšana ieplūdē	103
Drošēšana izplūdē	108
Drošēšana atzarojumā	108
4.2.5. Plūsmas regulatori	111
4.2.6. Kvantitatīvā ātruma regulēšana	115
Pirmais variants	116
Otrs variants.. .. .	119
Trešais variants	121
Energijas zudumi un lietderības koeficienti	121
Slodzes ietekme uz ātrumu	122
4.2.7. Pnevmodzinēju ātruma regulēšana	122
4.3. Diskrētā vadība	123
4.3.1. Diskrētās vadības aparāti	123
Aizvaru konstruktīvais izveidojums	123
Diskrētie sadalītāji	124
Sadalītāju grafiskie apzīmējumi	125
Vispārīgas ziņas par diskrētajiem sadalītājiem	125
Kā sadalītāji ir darbināmi	126
4.3.2. Citi diskrētās darbības aparāti	127
4.4. Fluidu sekotājiemārtas	128
4.4.1. Vispārīgs raksturojums	128
4.4.2. Darbības princips	128
4.4.3. Fluidu sekotājiemārtu lietojums	130

4.4.4. Sekotājsadalītāji	130
4.4.5. Sekotājiemkārtu jaudas diagrammas	131
4.4.6. Sekotājiemkārtu dinamiskā stabilitāte	132
4.4.7. Proporcionālaparāti	132
4.4.8. Fluidu sekotājiemkārtas apstrādes mašīnās	133
Hidrokopēšanas apstrādes mašīnas	133
4.5. Fluidu dzinēju sinhronizācija	135
4.5.1. Sinhronizācijas paņēmieni	136
4.5.2. Kļūdu uzkrāšanās novēršana	137
4.6. Secīgā vadība	138
4.6.1. Vadības metodes	138
Vadība pēc ceļa	139
Vadība pēc slodzes	140
Vadība pēc laika	141
4.6.2. Vadības sistēmas	141
Programmējamie kontroleri	142
Pneimatiskie kontroleri	142
4.7. Enerģijas taupīšana.. .. .	143
4.7.1. Hidrospiedņa atslodze	143
4.7.2. Iekārtas barošana no diviem hidrospiedņiem	144
4.7.3. Hidroakumulatoru lietošana	145
4.7.4. Tilpumdroseļregulēšana	146
4.7.5. Spiediena pielāgošana slodzei (LSC)	147
5. FLUIDU KONDICIONĒŠANA	149
5.1. Vispārīgi apsvērumi	149
5.2. Filtri	150
5.3. Filtru aiztures spēja	151
5.4. Pneimoiekārtas eļļotāji	151
5.5. Gaisa sausinātāji	152
5.6. Hidrauliskās eļļas dzesēšana un sildīšana	153
6. DINAMISKĀS DARBĪBAS FLUIDU MAŠĪNAS	155
6.1. Vispārīgas ziņas	155
6.2. Turbomašīnu teorijas pamati	156
6.2.1. Ātruma paralelogrami un trīsstūri	156
6.2.2. Eilera turbomašīnu pamatvienādojums	157
Ipatnējās enerģijas noteikšana	159
6.2.3. Ponselē turbomašīnu pamatvienādojums	159
6.3. Centrālās pumpes	160
6.3.1. Elementārā teorija	160
6.3.2. Zudumi centrālās pumpēs	163
6.3.3. Apgriezienu skata ietekme uz centrālās pumpes darbību	166
6.3.4. Dinamisko ģeneratormašīnu ekspluatācijas īpatnības	166

